

רע"פ 6349/17 - י ע נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 6349/17

לפני: כבוד השופט א' שהם

המבקש: י ע

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, מיום 16.07.2017, בעפ"ג 2215-05-17, שניתן על ידי כב' השופטים: א' אברהם - נשיא; ז' בוסתן; נ' בכור

בשם המבקש: עו"ד ירון פורר

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים: א' אברהם - נשיא; ז' בוסתן; נ' בכור), בעפ"ג 2215-05-17, מיום 16.07.2017. בגדרו, נדחה ערעורו של המבקש על גזר דינו של בית משפט השלום ברחובות (כב' השופט מ' מזרחי - סג"נ), בת"פ 32594-02-16; בת"פ 23150-06-16; ובת"פ 42248-07-16, מיום 29.03.2017.

רקע והליכים קודמים

2. נגד המבקש הוגשו שלושה כתבי אישום לבית משפט השלום ברחובות, אשר אוחדו לצורך הדיון. לפי העובדות המתוארות בכתב האישום הראשון (ת"פ 16-02-32594), בשנת 2015, הזדהה המבקש בפני יחזקאל חסאווי (להלן: המתלונן 1) כשוטר, וקיבל לידיו סכום כסף וכרטיס אשראי (המסתיים בספרות 6199) בכדי שירכוש עבורו מוצרים שונים, שאכן נרכשו. בין המועדים 07.12.2015-20.12.2015, ביצע המבקש 43 רכישות בסך ₪ 48,864, באמצעות כרטיס האשראי של המתלונן 1, שלא כדון, וקיבל את המוצרים במרמה (להלן: אירוע מרמה ראשון). עוד נטען, כי בין המועדים 08.12.2015-13.12.2015, ביצע המבקש רכישות, שלא כדון, בכרטיס אשראי של אור כהן (המסתיים בספרות 0142), בשווי ₪ 8,390 (להלן: אירוע מרמה שני).

לפי העובדות המתוארות בכתב האישום השני (ת"פ 16-06-23150), בין המועדים 05.05.2016-07.06.2016, הפר המבקש הוראה חוקית, שלפיה היה עליו לשהות במעצר בית, ונהג בלא רישיון נהיגה ברכבים שכורים. בנוסף, ביום 07.06.2016, התנגד המבקש למעצר כדון על ידי רפ"ק נריה מאור (להלן: השוטר), חבל בידו השמאלית של השוטר וגרם לו לשבר בשורש יד שמאל. לאחר שהמבקש הצליח להשתחרר מאחיזת השוטר, הוא נמלט, ולאחר מרדף רגלי, נעצר.

לפי העובדות המתוארות בכתב האישום השלישי (ת"פ 16-07-42248), ביום 01.07.2016, ברח המבקש מבית חולים פסיכיאטרי, שאליו נשלח בתוקף צו אשפוז שיפוטי שניתן כדון, עד אשר אותר, ביום 22.07.2016.

להשלמת התמונה יצוין, כי באותה העת, עמד לחובת המבקש מאסר על תנאי בר הפעלה, למשך 18 חודשים, שהושת עליו במסגרת ת"פ 10-11-1975.

3. בשל המעשים המתוארים לעיל, יוחסו למבקש העבירות הבאות: הונאה בכרטיס חיוב, לפי סעיף 17 לחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986 (שתי עבירות); קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) (שתי עבירות); הפרת הוראה חוקית, לפי סעיף 287 לחוק העונשין; חבלה חמורה, לפי סעיף 333 לחוק העונשין; התנגדות למעצר, לפי סעיף 47(א) לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969; נהיגה ללא רישיון, לפי סעיף 10א לפקודת התעבורה [נוסח חדש]; ובריחה ממשמורת חוקית, לפי סעיף 257(2) לחוק העונשין.

4. ביום 23.03.2017, הורשע המבקש, לאחר ניהול הוכחות, בעבירות שיוחסו לו בכתבי האישום השונים. ביום 29.03.2017, ניתן גזר דינו של בית משפט השלום. בבואו לקבוע את מתחם הענישה ההולם ביחס לאירוע המרמה הראשון, נתן בית משפט השלום את דעתו לסכום המרמה הגבוה; לנסיבות ביצוע העבירה וחומריתה; למאפייני נפגע העבירה ולפסיקה הנוהגת בנסיבות דומות. לאור זאת, קבע בית משפט השלום, כי מתחם הענישה ינוע בין 12 ל-36 חודשי מאסר בפועל. ביחס לאירוע המרמה השני, נתן בית משפט השלום את דעתו לנסיבות ביצוע העבירה ה"ממוקדות יותר"; לסכום המרמה שהינו נמוך יותר; ולמספר ההונאות שהינו "ספור יותר". לפיכך, קבע בית משפט השלום, כי על מתחם הענישה לנוע בין "מספר חודשי מאסר בפועל עד שנת מאסר בפועל". ביחס לאירוע הפרת ההוראה החוקית, קבע בית משפט השלום, כי מתחם הענישה ינוע בין "מאסר על תנאי למספר חודשי מאסר בפועל". אשר לאירוע תקיפת השוטר, נתן בית משפט השלום את דעתו לעובדה כי נגרמה לשוטר חבלה ממשית; לנסיבות האירוע ולפסיקה הנוהגת במקרים דומים. בהתאם לכך, קבע בית משפט השלום, כי מתחם הענישה ינוע בין מספר חודשים ועד ל-12 חודשי מאסר בפועל. בהתייחס לאירוע הבריחה מבית החולים, ולנוכח אי ידיעה לגבי האופן בו נמלט המבקש, קבע בית

משפט השלום כי מתחם הענישה ינוע בין מאסר על תנאי ל-12 חודשי מאסר בפועל. לבסוף, קבע בית משפט השלום, כי המתחם הכולל, של כל כתיב האישום בהם הורשע המבקש, נע בין 12 ל-54 חודשי מאסר בפועל.

5. לצורך קביעת עונשו של המבקש בגדרו של המתחם הכולל, התייחס בית משפט השלום לחומרת מעשיו של המבקש, ובעיקר לנסיבות אירוע המרמה הראשון, בו גזל המבקש את כספו של אדם מבוגר, הנמנה על "אוכלוסייה חלשה שיש להעניק לה הגנה מעשית"; להיקף הנכבד של מעשיו של המבקש; להפעלת האלימות מצידו של המבקש כלפי שוטר אשר ביצע את תפקידו; לנהיגתו של המבקש בלא רישיון נהיגה, דבר המקים "סכנה של ממש לציבור"; ולעובדה כי המבקש נהג במהירות גבוהה ובפזיזות כ"דבר שבשגרה", וכי אין מדובר באירוע חד פעמי.

בהמשך, התייחס בית משפט השלום לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה. לחובתו של המבקש, זקף בית משפט השלום את עברו הפלילי המכביד של המבקש; את העובדה כי המבקש הוא עבריין "חזרתי", אשר "מבצע עבירות מרמה, מרצה עונשים לא קלים, והוא שב מיד לבצע מעשים דומים"; ואת העובדה שהמבקש לא קיבל אחריות על מעשיו. בית משפט השלום ציין, כי אמנם המבקש "סובל מאיי. קיו נמוך", אינו בעל "מנת משכלמן הרף העליון", ואין להתייחס אליו כאל "נאשם מתוחכם מן הרף העליון", אך יחד עם זאת, אין הוא מצוי "בתחום הפיגור המקנה לו פטור מאחריות", ואין לומר כי מדובר באדם אשר ביצע את המעשים המיוחסים לו בלא מחשבה כלל. בית משפט השלום הבהיר, בהקשר זה, כי המבקש עשה שימוש בטלפונים סלולאריים חכמים; נהג בכלי רכב; שכר רכבים והחזירם לחברת ההשכרה; ניהל אורח חיים סביר; והוא בעל משפחה. לפיכך, קבע בית משפט השלום כי המבקש אינו אדם מוגבל, באופן שיש לראותו כנעדר חופש בחירה. בית משפט השלום התייחס לחוות דעת פסיכיאטרית שהוצגה בעניינו של המבקש, בה נאמר, בין היתר, כי "בוחן המציאות ושיפוטו הקליני [של המבקש] מוערכים כשמורים"; לתסקיר המעצר שהוכן בעניינו של המבקש, בו נכתב כי המבקש מתאפיין ב"התנהגות אימפולסיבית, קושי בוויסות דחפים, וכי קיים סיכון להישנות התנהגות שולית בעייתית אף בתחום המרמה"; ולמסמכים הנוגעים לתנאי כליאתו.

לאחר זאת, השית בית משפט השלום על המבקש את העונשים הבאים: 36 חודשי מאסר לריצוי בפועל; הופעל עונש המאסר המותנה, בן 18 חודשים, במצטבר לעונש המאסר שנקבע, כך שעל המבקש לרצות 54 חודשי מאסר בפועל, מהם תנוכה תקופת מעצרו; 6 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור המבקש עבירה שיש בה יסוד של מרמה או אלימות, למשך 3 שנים; 3 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור המבקש עבירה של הפרת הוראה חוקית, בריחה ממשמורת חוקית או נהיגה ללא רישיון, למשך 3 שנים; קנס בסך 5,000 ₪ או 60 ימי מאסר תמורתו; 12 חודשים של פסילה בפועל; 6 חודשי פסילה על תנאי, לבל יעבור המבקש עבירה של נהיגה ללא רישיון נהיגה, למשך 3 שנים; ופיצוי בסך 2,000 ₪ כלפי השוטר.

6. המבקש הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי, אשר כוון כלפי חומרת העונש. במסגרת הערעור נטען, כי שגה בית משפט השלום משלא התחשב במצבו השכלי של המבקש, וכאשר הפעיל במצטבר את עונש המאסר על תנאי. ביום 16.07.2017, דחה בית משפט המחוזי את ערעורו של המבקש. בית המשפט המחוזי קבע, כי בית משפט השלום שקל את כל השיקולים הרלוונטיים עת קבע את תקופת המאסר הראויה למבקש. בין היתר: נתן בית משפט השלום את דעתו לחומרת העבירות אשר נעברו על ידי המבקש; לעברו הפלילי; ליחס בין המאסר על תנאי שהופעל לבין עונש המאסר הנוכחי; ולמצבו השכלי של המבקש. בהמשך, קבע בית המשפט המחוזי כי מתחם הענישה ההולם, אשר נקבע בעניינו של המבקש הינו ראוי, בהתחשב ב"מדיניות הענישה הנוהגת כלפי רמאים המנצלים את המתלוננים להשגת כספים במרמה ואת נסיבות המעשים נושא הרשעתו של המערער [המבקש]". בית משפט המחוזי עמד על עברו הפלילי המכביד של המבקש, והצטרף לבית משפט השלום, אשר קבע כי "קיים סיכון להתנהגות שולית בעייתית גם בתחום

המרמה, כפי שהמערער [המבקש] הוכיח בעברו הפלילי כאשר עונשי מאסר בפועל לתקופות ממושכות ועונשי מאסר על תנאי לא הרתיעו אותו מלחזור ולרמות". לאחר זאת, קבע בית המשפט המחוזי, כי הגם שעונש המאסר לריצוי בפועל אשר הוטל על המבקש "איננו עונש קל" המדובר בעונש שהוא "מוצדק וסביר שאינו מצדיק התערבות ערכאת ערעור". לאור האמור, דחה בית המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש, והותיר את גזר דינו של בית משפט השלום על כנו.

הבקשה לרשות ערעור

7. בבקשה לרשות ערעור המונחת לפניי, משיג המבקש על חומרת העונש שהושת עליו. בראש ובראשונה, טוען המבקש לקיומם של שיקולי צדק, המצדיקים מתן רשות ערעור בפני בית משפט זה. בהמשך לכך, טוען המבקש כי, הגם שבקשתו אינה מעוררת כל שאלה משפטית, יש להיעתר לבקשה, זאת בשל חוסר פרופורציה בין העונש שהושת עליו לבין טיב העבירות בהן הורשע וההשלכות הנובעות מעצם שליחתו של המבקש למאסר, הן מבחינת מצבו הנפשי והן בשל החשש להתנכלויות כלפיו מצד אסירים אחרים. באשר להפעלת המאסר המותנה, טוען המבקש כי שגה בית המשפט המחוזי משהפעילו, למרות שזה הושת על המבקש בגין עבירות שנעברו בשנת 2010, ונוכח היותו של המאסר המותנה "כה ארוך ומשמעותי". בהמשך, נטען על ידי המבקש כי שגה בית משפט המחוזי משלא נתן משקל מספיק לנסיבות הבאות: למצבו הנפשי; לאמור בתסקיר המעצר המלמד על מסכת חייו הקשה של המבקש; לתנאי כליאתו; לחוסר מודעותו של המבקש למצבו הרפואי-נפשי; להיקף המרמה המצומצם, ובכלל זה, רמת התחכום הנמוכה בפעולותיו של המבקש; לכך שהעבירות נעברו על פני תקופה קצרה יחסית; ולעובדה כי דרך הבריחה מבית החולים הפסיכיאטרי אינו ידוע, ויתכן ומדובר באירוע ספונטני. לאור האמור, סבור המבקש כי יש ליתן לו רשות ערעור, לקבל את ערעורו לגופו, ולהורות על ביטול הפעלת עונש המאסר על תנאי במצטבר לעונש המאסר שהושת עליו.

דין והכרעה

1. הלכה היא, כי רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במקרים חריגים בלבד, בהם מתעוררת שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה ציבורית רחבת היקף, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים להליך; או קיים מתעורר חשש ממש מפני עיוות דין מהותי או אי צדק שנגרם למבקש (רע"פ 5244/17 תורג'מן נ' מדינת ישראל (12.09.2017); רע"פ 10059/16 בדיר נ' מדינת ישראל (14.3.2017); רע"פ 5995/17 כהן נ' מדינת ישראל (5.9.2017); רע"פ 6869/17 פילברג נ' מדינת ישראל (11.9.2017)). לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובנספחיה, נחה דעתי כי הבקשה אינה עומדת באמות המידה האמורות, ולטעמי אין מתעורר חשש מפני עיוות דין מהותי או אי צדק שנגרם למבקש, אלא מדובר בעניינו הפרטי של המבקש, הא ותו לא. זאת ועוד, כאשר מדובר בבקשת רשות ערעור הנוגעת לחומרת העונש, על המבקש להצביע על סטייה קיצונית, החלה בעניינו, ממדיניות הענישה המקובלת במקרים דומים (ראובן-פישמן נ' מדינת ישראל (24.1.2016); קופרמן נ' מדינת ישראל (29.9.2014)). לאחר שבחנתי את כלל הנסיבות, ניכר כי העונש שהושת על המבקש אינו סוטה ממדיניות הענישה הנהוגה בנסיבות דומות. די בטעמים אלו, כדי לדחות את הבקשה.

8. למעלה מן הצורך, אציין כי לאחר שבחנתי את כלל הנסיבות, הגעתי לידי מסקנה כי דין הבקשה להידחות אף לגופו של עניין. בעת קביעת עונשו של המבקש, לא נעלמו נסיבותיו האישיות מעיני הערכאות הקודמות, ובכלל זה

מצבו הרפואי-נפשי של המבקש ותנאי כליאתו, ונראה כי ניתן לנסיבות אלו וליתר השיקולים לקולה המשקל הראוי. אשר לטענתו של המבקש בנוגע לעצם הפעלת המאסר המותנה, אין חולק כי הוא ביצע את המעשים בהם הורשע בתוך תקופת התנאי. כמו כן, היה מקום להורות, בנסיבות העניין, על הצטברות העונשים לאחר שהמבקש ביצע את העבירות נשוא בקשה זו, בידועו כי מעל ראשו מרחף מאסר מותנה בן 18 חודשים, דבר שלא הרתיעו מלשוב לסורו. יש להפנות, בהקשר זה, לסעיף 58 לחוק העונשין, לפיו הכלל הוא כי עונשי מאסר מותנים יופעלו במצטבר לעונש המאסר שהוטל על הנאשם, "זולת אם בית המשפט בשל העבירה הנוספת ציווה, מטעמים שירשמו, ששתי התקופות, כולן או מקצתן יהיו חופפות". לא מצאתי כי קביעתם של הערכאות הקודמות, בעניין הצטברות העונשים, היא בלתי סבירה עד כי יש לחרוג מברירת המחדל שנקבעה בסעיף 58 הנ"ל ומההלכה הפסוקה (ראו, למשל, רע"פ 5244/17 תורג'מן נ' מדינת ישראל (12.09.2017); וע"פ 10173/16 מדינת ישראל נ' טאהא (14.02.2014)). אין להקל ראש בחומרת מעשיו של המבקש, שעה שהתנהגותו העבריינית מוכיחה כי העונשים שהוטלו עליו בעבר, כמו גם עונשים הצופים פני עתיד, לא סיפקו את ההרתעה הנדרשת למניעת הישנות עבירות חמורות מצידו.

לאור האמור, נחה דעתי כי העונש שהושת על המבקש הינו ראוי ומאוזן, ולא מצאתי כי יש בסיס להתערבותו של בית משפט זה ב"גלגול שלישי".

9. הבקשה לרשות הערעור נדחית בזאת.

ניתנה היום, י"ז בחשון התשע"ח (6.11.2017).

שׁוֹפֵט